

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunnan toimintasuunnitelma 2024

Kuvaus toiminnasta

Sosiaali- ja terveystalvuu-uulistukseen liittyvässä lainsäädännössä hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on tolettu sekä hyvinvointialueen että kunnan tehtäväksi. Niillä on yhteinen vastuu alueen asukkaiden hyvinvoinnista.

Hyvinvointia ja terveyden edistämistä tehdään Turussa kaikissa palvelukokonaisuuksissa ja -alueilla: liikunta-, kulttuuri-, kaupunkiympäristö-, kasvatus ja opetus- sekä yhteisvaikuttavassa lasten ja nuorten palvelukokonaisuuksissa sekä niiden alaisilla palvelualueilla. Lisäksi konsernihallinnon integraatiotoiminnossa on Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuualue.

Kaupungissa on usean vuoden ajan toiminut kaupunkitasoinen hyvinvoinnin ohjausryhmä. Sen kokoonpanoa on uudistettu Uusi Turku toimintamallin myötä poikkihallinnolliseksi Hyvinvoinnin johtoryhmäksi keväällä 2023.

Turussa on vuoden 2023 alusta lähtien toiminut hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunta. Sen rooli on poikkihallinnollinen ja siten erityislaatuinen muihin lautakuntiin verrattuna. Se pilotoi osaltaan Uuden Turun yhteisvaikuttavaa toimintamallia. Lautakunnalla ei ole alaistaan organisaatiota, mutta se seuraa ja voi osaltaan käsitellä muiden palvelukokonaisuuksien toteuttamaa hyvinvointia ja terveyttä edistävää toimintaa.

Hallintosäännön (KV 17.4.2023) mukaan lautakunnan tehtävänä on huolehtia lainsäädännössä hyvinvoinnin edistämisestä määrättyistä tehtävistä sekä muista erikseen määrättyistä tehtävistä ja toimii ehkäisevästä päihdetyöstä vastaavana kunnan monijäsenenä toimielimenä. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunta vastaa kuntatasoisesta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ja yhteistyön ohjauksesta, kunnan päätöksenteon vaikutusten ennakkoarviointimenettelyn ohjauksesta ja ohjeistuksesta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen näkökulmista sekä kuntalaisvaikuttamisen ohjauksesta.

Lisäksi hallintosäännön 49§ määrittää tarkemmin lautakunnan toimivalta:

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunta toimii sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) 6 §:n mukaisena monijäsenenä toimielimenä. Se päättää mm. osaltaan avustusten myöntämisestä järjestöille ja muille yhteisöille kaupunginhallituksen määräämien periaatteiden mukaisesti, antaa hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen liittyvät lausunnot ja selvitykset, valmistelee vuosittain valtuustolle annettavan raportin kuntalaisten hyvinvoinnista ja terveydestä, hyväksyy tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman ja asukasbudjetin kaupunginhallituksen määräämien periaatteiden mukaisesti. Lautakunta päättää kuolinpesien säästörahaston ja sosiaalirahaston varojen käyttämisestä, vastaa kuntalaisaloitteiden käsittelystä tehtäväalueellaan, vastaa kuntalaispalautteiden käsittelystä ja kokonaiskuvan muodostamisesta hyvinvoinnin ja terveyden näkökulmasta, Lisäksi lautakunta edistää hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tekevien järjestöjen ja yhteisöjen toimintaedellytyksiä ja vaikutusmahdollisuuksia.

Toimintaympäristössä tapahtuvat muutokset

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunnalle 20.9.2023 hyväksyttäväksi esitettävässä hyvinvointikertomuksessa kuvataan keskeinen turkulaisten hyvinvointiin ja terveyteen liittyvä tilannekuva sekä keskeiset toimenpiteet havaittuihin haasteisiin vastaamiseksi.

Turkulaisten oma kokemus hyvinvoinnista on kehittynyt monilla indikaattoreilla mitattuna kielteiseen suuntaan. Positiivistakin kehitystä on tapahtunut jossain asioissa. Hyvinvointitietoa analysoidessa on tärkeää muistaa, että valtaosa turkulaisista voi hyvin ja he ovat aktiivisia ja toimeliaita työssä ja vapaa-ajalla ja heillä on opiskelu-, työ ja toimintakyky kunnossa.

Turun elinvoimaisuuden mahdollistaa väestön jatkuva kasvu. Mitä parempi turkulaisten hyvinvointi ja terveys on, sitä parempi mahdollisuus myös elinvoimaisuuden kasvulle on olemassa. Tarkasteltaessa ns. kovinta hyvinvoinnin ja terveyden mittaria, kuolleisuutta, voidaan nähdä, että ennenaikaisten menetettyjen elinvuosien (PYLL) määrät ovat pienentyneet Turussa jo pitkään yli 20-vuoden tarkastelujakson perusteella.

Väestön kehityksen jatkuvan positiivisen nousun myötä vieraskielisten osuus on yhä kasvanut. Yksinasuvien osuus asutuskunnasta on yhä kasvussa, ollen jopa 56 %. Turussa on myös yhden vanhemman lapsiperheitä selvästi maan keskiarvoa enemmän.

Turussa on koko maahan verrattuna korkea pienituloisuusaste, mikä näkyy myös lapsiperheillä ja nuorilla aikuisilla. Myös tuoterot ovat edelleen olleet kasvussa ja koko Suomeen verrattuna suuremmat. Perustoimeentulotukea saaneiden määrä ollut laskussa, myös pitkäaikaistuen osalta. Maksuhäiriömerkinnöissä on ollut pientä laskua, mutta suurta alueellista vaihtelua Turun eri osien välillä.

Työttömyys on edelleen laskenut, myös nuorten osalta. Huolestuttavaa on, että pitkäaikaistyöttömien osuus työttömistä on kasvanut 41 %:iin. Työllisten määrä väestöstä on kuitenkin paranemassa koronaa edeltävälle tasolle.

Peruskoululaisista n. 40 %:lla toimintakyky on sellaisella tasolla, että heillä saattaa olla arjesta selviytymisen haasteita. Terveystalvuu-suosituksen mukaan liikkuu aikuisista hieman useampi. Sen sijaan kaiken ikäisten ylipainon ja lihavuuden kehitys jatkaa nousuaan.

Monilla mittareilla arvioituna niin fyysisen kuin psyykkisen terveydentilan arviot ovat olleet laskusuunnassa. Erityisen paljon on havaittavissa erilaisia mielen hyvinvoinnin haasteita. Erityisen paljon tämä näkyy mm. kasvaneena rikollisuutena ja yksinäisyyden lisääntymisenä sekä koululaisten uupumuksen ja ahdistuneisuuden kasvuna. Kaikkiaan kuitenkin koettu terveys valtaosalla turkulaisista on hyvä. Riippuen ikäluokasta terveys koetaan keskitasoa parempana nuorimpien peruskoululaisten 89 %:sta yli 65-vuotiaiden 52 %:iin.

Eläkkeelle siirrytään hieman aiempaa myöhemmin. Kotona asuu 92 % 75 vuotta täyttäneistä turkulaisista. Lonkkamurtumat ovat vähentyneet ja kaatumisten ja putoamisten hoitajaksoissa on selvää alenemaa.

Toiminnan kehittämissuunnitelma ja strategiset painopisteet

Edellä kuvatussa toimintaympäristön analyysissä ja Hyvinvointikertomuksessa nostetaan kaupunkilasten terveyteen ja hyvinvointiin peilaten tarttumis-, kehittämis- ja parantamiskohteita. Näitä ovat mm. lasten ja nuorten fyysinen ja henkinen hyvinvointi ja terveys, ympäristön viihtyisyys ja turvallisuus, huolta aiheuttava päihteiden käyttö, sekä hyvinvoinnin kokeminen.

Turussa hyvinvoinnin edistämistä toteutetaan laajasti kaikkien palvelukokonaisuuksien ja -alueiden toiminnassa ja niiden välisessä yhteistyössä sekä yhteistyössä muiden tahojen, kuten järjestöjen, tutkimuslaitosten, oppilaitosten ym. kanssa. Näitä toimenpiteitä on kuvattu sekä osana Hyvinvointikertomusta että palvelukokonaisuuksien ja -alueiden toiminta- ja palvelusuunnitelmia.

Konsernihallinnon Integraatiotoiminnon hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuualueen tehtävä on kaupunkitasoisesti osaltaan koordinoita hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuualue Turussa toteuttaa toimintaa laajassa yhteistyössä palvelualueiden ja sidosryhmien kanssa. Perustehtäviin kuuluvat mm.

- osallisuuden edistäminen,
- aluetyö,
- ehkäisevä päihde- ja mielenterveystyö,
- lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen,
- yhdenvertaisuus- ja tasa-arvotyö,
- vaikuttajaryhmien koordinaatio ja tuki,
- ruoka-apukoordinaatio,
- asukasbudjetin koordinaatio
- järjestöyhteistyö
- esteettömyys
- tietty avustukset

Vastuualueella kehitetään systemaattisesti yllä mainittua perustoimintaa. Kehittämishankkeita on meneillään yhteistyössä lasten ja nuorten palvelukokonaisuuden sekä yhteisöllisyyden kärkihankkeen kanssa. Hankkeiden tavoitteena on mm. syrjäytymisen ja yksinäisyyden vähentäminen sekä mielenterveyden tukeminen. Ulkoista rahoitusta on saatu vuosille 2020-2025 useille hankkeille mm. Nuorten häiriökäytökseen puuttuminen ja rikollisuuden ehkäisy (OKM), Nuorisotyöllä turvallisempi Turku (OKM) ja Nuorten jengiytymisen ja rikollisuuden ehkäiseminen sekä hyvinvointi- ja turvallisuusosaamisen vahvistaminen toisen asteen oppilaitoksissa (OPH),

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunta seuraa osaltaan HyTe vastuualueen sekä yllä mainittujen projektien ja toimintojen etenemistä. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunnan seuraa osaltaan merkittäviä kaupunkitasoisia toimenpiteitä, kuten asunnottomuuden, ruoka-avun ja nuorten harrastusten tukemista ja kehittämistyötä. Lautakunnalle tuodaan myös säännöllisesti tiedoksi Lasten ja nuorten palvelukokonaisuuden toiminnan edistyminen.

Lautakunta käsittelee vuonna 2024 päivitettäväksi tulevat kaupunkitasoinen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma ja yhdenvertaisuus- ja tasa-arvo-ohjelma, joiden poikkialaista ja yhteisvaikuttavaa laadintaa koordinoidaan konsernihallinnon Hyte-vastuualueella läheisessä yhteistyössä palvelukokonaisuuksien kanssa.

Järjestämislain mukaisesti hyvinvointialue (Varha) kutsuu vuosittain alueen kunnat neuvottelemaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteista. Kunnalla on velvoite osallistua neuvotteluihin. Yhteistyötä Varhan kanssa tehdään useissa ei yhteistyöryhmissä, järjestöille annettavien avustusten valmistelussa sekä yhteistyöfoorumeissa ja projekteissa. Vuonna 2024 tavoitteena saada Turun erityiskysymykset, kuten maahanmuuttajien asiat, riittävästi näkyviin Varhan hyvinvoinnin suunnittelussa ja -seurannassa.

...

Toiminnan tavoitteet

Lautakunta edistää ja seuraa Hyvinvointikertomuksesta nousseiden haasteiden ratkomisen toimenpiteitä. Se haluaa osaltaan vahvistaa tiedolla johtamista ja riittävän seudullisen sekä alueellisen kuvan muodostumista ja tutkitun tiedon parempaa hyödyntämistä. Lautakunta seuraa oppilashuollon tilannetta terveyden ja hyvinvoinnin näkökulmasta

Lautakunta tukee, edistää ja seuraa vuonna 2023 erityisesti seuraavia asioita:

1. Segregaation ja sen vaikutusten vähentäminen. Osana kaupunkitasoista segregatiotyötä lautakunta seuraa erityisesti asunnottomuuden kehitystä sekä päihteiden ja muiden riippuvuuksien tilannetta (ehkäisevä päihdetyö)

- 2. Palautekokonaisuuden kehittäminen, joka on hallintosäännön mukainen lautakunnan tehtäväalue. Kehittämisen aloittamista varten vuonna 2024 tarvitaan tilannekuva mm. palautejärjestelmän käytöstä.
- 3. Osallisuuden kokonaisuuden vahvistaminen, jossa lautakunta haluaa nostaa ja vahvistaa yhteisöllisyyden merkitystä sekä vaikuttajaryhmien kuulemista.
- 4. Järjestöyhteistyö, jossa painopistein ovat sekä lautakunnan avustustoiminnan kriteerien kehittäminen, että avustusyhteistyö Varhan kanssa.
- 5. Lasten ja nuorten palvelukokonaisuuden etenemistä, mm. harrastamisen osalta.
- 6. Ruoka-apukokonaisuus, joka on vuoden 2023 talousarviolausekkeisiin sisältyvä tavoite. Kokonaisuuden koordinaatiota vahvistetaan vuonna 2024.

Poikkileikkaavia teemoja lautakunnan tavoitteissa ovat viestintä, tiedolla johtaminen, seudullisen yhteistyön vahvistaminen sekä yksinäisyyden ja syrjäytymisen torjunta.

Lautakunta painopisteinä on tavoitteellisuus Varha yhteistyössä. Yhteistyötä ja yhdyspintoja Varhan kanssa edistetään ja tuetaan lakisääteisten vuosittaisen neuvottelijan ohella myös muilla lisääntyvillä yhteistyötavoilla.

Pormestariohjelman teemat ja linjaukset ja niitä toteutettavat toimenpiteet on vastustettu eri palvelukokonaisuuksille, -alueille ja vastuushenkilöille. Pormestariohjelman teema Hyvinvoiva Turku kohdistuu suoraan lautakunnan toimialueeseen, mutta myös muut teemat tukevat hyvinvointia ja terveyttä tukevia tekijöitä. Lautakunnan tehtävänä on osallistua seurata pormestariohjelman toteutusta.

Talousarviolausekkeet

Toimielin	Talousarviolauseke

Pormestariohjelman toimenpiteet

Lautakunta seuraa pormestariohjelman Hyteen liittyviä tavoitteita ja toimenpiteitä osavuosisikastausten yhteydessä

Pormestarimenettelyssä hyväksytyt talousarviomuutokset menoihin ja tuloihin

Lautakunta	Lauseke	Vaikutus käyttötalouteen (euroa)			
		Talousarvio 2024	Taloussuunnitelma 2025	Taloussuunnitelma 2026	Taloussuunnitelma 2027

Käyttötalouden ja investointien määrärahat ja tuloerät, 1 000 euroa

Käyttötaloulosa

Tunnusluku	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023 muutoksin	Talousarvio 2024
Toimintatulot			
Valmistus omaan käyttöön			
Toimintamenot		1 329	1 329
Toimintakate		- 1 329	-1 329
Muutos-%			0,0 %